

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 18.7.2007
COM(2007) 414 τελικό

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ**

Η αντιμετώπιση του προβλήματος της λειψυδρίας και της ξηρασίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση

{SEC(2007) 993}
{SEC(2007) 996}

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ**

Η αντιμετώπιση του προβλήματος της λειψυδρίας και της ξηρασίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

Η πρόσβαση σε επαρκείς ποσότητες νερού καλής ποιότητας, , είναι θεμελιώδης συνιστώσα της καθημερινής ζωής κάθε ανθρώπου, όπως και των περισσότερων οικονομικών δραστηριοτήτων. Πλην όμως, η λειψυδρία και η ξηρασία έχουν πλέον αναχθεί σε μείζον πρόβλημα – που η αλλαγή του κλίματος αναμένεται να το επιδεινώσει. Πρόκειται για πλανητικής κλίμακας ζήτημα, το οποίο αφορά, βεβαίως, και την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Την τελευταία τριακονταετία, ο αριθμός και η ένταση των κρουσμάτων ξηρασίας στην ΕΕ αυξήθηκε με ραγδαίους ρυθμούς. Ο αριθμός των περιοχών και των κατοίκων που επλήγησαν από ξηρασία αυξήθηκε κατά 20% περίπου μεταξύ του 1976 και του 2006. Ένα τα πλέον εκτεταμένα φαινόμενα ξηρασίας παρατηρήθηκε το 2003, στη διάρκεια της οποίας επλήγησαν περισσότεροι από 100 εκατομμύρια κάτοικοι, καθώς και το ένα τρίτο της επικράτειας της ΕΕ. Το κόστος των ζημιών στην ευρωπαϊκή οικονομία ήταν τουλάχιστον 8,7 δισεκατομμύρια ευρώ. Το συνολικό κόστος των φαινομένων ξηρασίας την τελευταία τριακονταετία ανέρχεται σε 100 δισεκατομμύρια ευρώ. Την ίδια περίοδο τετραπλασιάστηκε το μέσο ετήσιο κόστος¹.

Ενώ ως «ξηρασία» νοείται μια προσωρινή μείωση των διαθέσιμων υδάτινων πόρων λόγω, επί παραδείγματι, μειωμένων βροχοπτώσεων, ως «λειψυδρία» νοείται η κατάσταση κατά την οποία η ζήτηση νερού υπερβαίνει τους – σε συνθήκες αειφορίας - εκμεταλλεύσιμους υδάτινους πόρους. Μέχρι σήμερα, τουλάχιστον το 11% του ευρωπαϊκού πληθυσμού και το 17% του ευρωπαϊκού εδάφους έχουν γνωρίσει κρούσματα λειψυδρίας. Οι πρόσφατες τάσεις υποδηλώνουν μια σημαντική επέκταση της λειψυδρίας σε ολόκληρη την Ευρώπη.

Είναι λοιπόν σαφές ότι η λειψυδρία και η ξηρασία δεν αποτελούν αποκλειστική υπόθεση των υπεύθυνων διαχείρισης των υδάτινων πόρων. Έχουν άμεσες επιπτώσεις στους πολίτες και σε οικονομικούς τομείς που χρησιμοποιούν το νερό και εξαρτώνται από αυτό, όπως στη γεωργία, τον τουρισμό, τη βιομηχανία, την ενέργεια και τις μεταφορές. Η υδροηλεκτρική ενέργεια, ειδικότερα, η οποία αποτελεί πηγή ενέργειας από την οποία δεν εκπέμπεται διοξείδιο του άνθρακα, εξαρτάται απόλυτα από τους υδατικούς πόρους. Εξάλλου, η λειψυδρία και η ξηρασία έχουν ευρύτερες επιπτώσεις στους φυσικούς πόρους εν γένει, μέσω των αρνητικών «παρενεργειών» στην βιοποικιλότητα, την ποιότητα του νερού, την αύξηση των κινδύνων δασικών πυρκαγιών και την υποβάθμιση του εδάφους.

¹ http://ec.europa.eu/environment/water/pdf/1st_report.pdf

Λαμβανομένων υπόψη των προβλεπόμενων κλιματικών μεταβολών και παρά τις ουσιαστικές προσπάθειες μετριασμού που καταβάλλονται στην ΕΕ, η τάση αυτή αναμένεται να συνεχιστεί - ή ακόμη και να επιδεινωθεί - όπως υπογραμμίζεται στην πρόσφατα εκδοθείσα Πράσινη Βίβλο της Επιτροπής σχετικά με την προσαρμογή στην αλλαγή του κλίματος. Σύμφωνα με τη διακυβερνητική επιτροπή για την αλλαγή του κλίματος², οι κλιματικές μεταβολές θα έχουν ως αποτέλεσμα να πληγούν από λειψυδρία κάτοικοι των οποίων ο αριθμός κυμαίνεται μεταξύ 1,1 και 3,2 δισεκατομμύρια, εφόσον οι θερμοκρασίες αυξηθούν κατά 2 έως 3° C. Οι πληττόμενες από ξηρασία περιοχές αναμένεται να αυξηθούν σε έκταση. Υπό τις συνθήκες αυτές, η χάραξη αποτελεσματικών στρατηγικών διαχείρισης του κινδύνου ξηρασίας έχει καταστεί ζήτημα προτεραιότητας.

Στις 10 Ιανουαρίου 2007, η Επιτροπή ενέκρινε δέσμη μέτρων για την ενέργεια και το κλίμα, η οποία θα κατευθύνει την ΕΕ προς μια αειφόρο, ανταγωνιστική και ασφαλή ενεργειακή πολιτική. Ένας από τους κεντρικούς άξονές της είναι η αντιμετώπιση του ενεργειακού προβλήματος, αφού καταβληθούν προσπάθειες αποδοτικότερης χρήσης της ενέργειας προτού αναζητηθούν εναλλακτικές επιλογές. Η προσέγγιση αυτή ισχύει επίσης για τη λειψυδρία και τη ξηρασία. Ακριβώς για να αντιμετωπιστεί η λειψυδρία και η ξηρασία, πρώτη προτεραιότητα είναι η μετάβαση προς μια οικονομία που χρησιμοποιεί αποτελεσματικά και ορθολογικά τους υδάτινους πόρους της. Η εξοικονόμηση υδάτινων πόρων συνεπάγεται και την εξοικονόμηση ενέργειας, δεδομένου ότι η άντληση, η μεταφορά και η επεξεργασία του νερού έχει υψηλό ενεργειακό κόστος. Στο πλαίσιο αυτό, είναι απαραίτητο να βελτιωθεί η διαχείριση της ζήτησης νερού. Όπως και η ενέργεια, το νερό είναι αναγκαίο για όλες τις ανθρώπινες, οικονομικές και κοινωνικές δραστηριότητες. Ως εκ τούτου, πρέπει να εξεταστεί ένα ευρύ φάσμα επιλογών πολιτικής.

Ενώ η κατάσταση είναι αυτή που περιγράφεται ανωτέρω, με την παρούσα ανακοίνωση εκτίθεται μια αρχική δέσμη επιλογών πολιτικής σε ευρωπαϊκό, εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, για την αντιμετώπιση και τον μετριασμό των προβλημάτων που προκύπτουν από τη λειψυδρία και τη ξηρασία στην Ένωση. Η Επιτροπή παραμένει σταθερή στη στράτευση της για την αντιμετώπιση του ζητήματος σε διεθνές επίπεδο, ιδίως μέσω της σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για την αντιμετώπιση της απερίημωσης και της σύμβασης-πλαίσιου των Ηνωμένων Εθνών για τις κλιματικές μεταβολές.

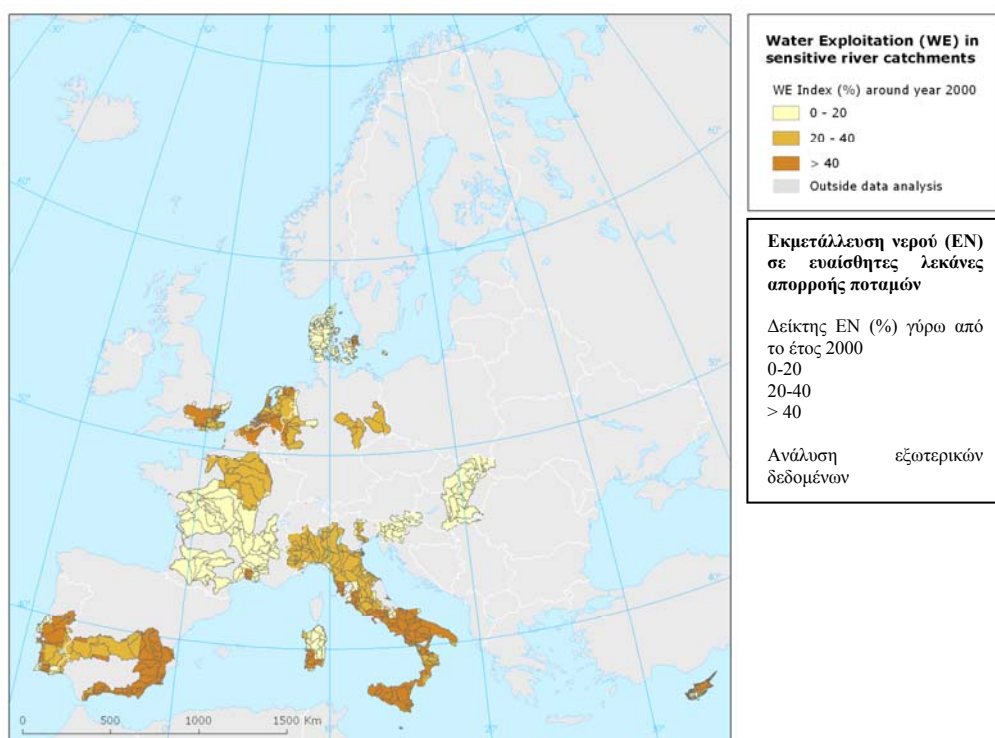
Η εν λόγω ανακοίνωση ανταποκρίνεται επίσης στο αίτημα για τη λήψη μέτρων σχετικών με τη λειψυδρία και τη ξηρασία, που διατύπωσε το Συμβούλιο Περιβάλλοντος τον Ιούνιο του 2006.

² Ομάδα εργασίας II για την ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχο της ρύπανσης - IPCC WGII - τέταρτη έκθεση αξιολόγησης / Fourth Assessment Report, 6 Απριλίου 2007.

1. ΤΟ ΕΥΡΥΤΕΡΟ ΣΚΗΝΙΚΟ

Χρειάζεται να αντιμετωπιστούν τα ακόλουθα ζητήματα:

- Η **προώθηση της πλήρους εφαρμογής της οδηγίας πλαισίου για τα ύδατα**³ (εν προκειμένω «ΟΠΥ», δηλαδή της σημαντικότερης οδηγίας της ΕΕ για την πολιτική υδάτων, αποτελεί προτεραιότητα για την αντιμετώπιση της κακής διαχείρισης των υδάτινων πόρων.
- Το πρόβλημα αποτελεί, συχνά, απόρροια **αναποτελεσματικών πολιτικών τιμολόγησης του νερού**, η οποίες, εν γένει, δεν αντανakλούν τις ευαίσθητες ισορροπίες των υδάτινων πόρων σε τοπικό επίπεδο. Η αρχή «ο χρήστης πληρώνει» εφαρμόζεται ελάχιστα πέρα από τομείς της παροχής πόσιμου νερού και της επεξεργασίας των λυμάτων. Η θέσπιση της αρχής αυτής σε επίπεδο ΕΕ αναμενόταν να τερματίσει περιττές απώλειες νερού ή την παραγωγή αποβλήτων, διασφαλίζοντας την ύπαρξη υδάτινων πόρων για τις απαραίτητες χρήσεις ανά την Ευρώπη, συμπεριλαμβανομένων όλων των τμημάτων των διασυνοριακών λεκανών απορροής ποταμών. Με άλλα λόγια, θα ενθάρρυνε την αποδοτική χρήση των υδάτινων πόρων.

³ Οδηγία 2000/60/ΕΚ για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων.

- Επίσης, ο **σχεδιασμός χρήσης γης** αποτελεί έναν από τους κύριους κατευθυντήριους άξονες της χρήσης των υδάτινων πόρων. Η αδόκιμη κατανομή υδάτινων πόρων μεταξύ οικονομικών τομέων έχει ως αποτέλεσμα τη δημιουργία ανισορροπιών μεταξύ των αναγκών σε νερό και των υφιστάμενων υδάτινων πόρων. Απαιτείται μια πραγματική αλλαγή των πρακτικών χάραξης πολιτικών και η προώθηση αποδοτικού σχεδιασμού χρήσης γης σε κατάλληλο επίπεδο.
- Υπάρχουν τεράστιες δυνατότητες **εξοικονόμησης υδάτινων πόρων** ανά την Ευρώπη. Η Ευρώπη εξακολουθεί να σπαταλά τουλάχιστον το 20%⁴ των υδάτινων πόρων της, λόγω αναποτελεσματικότητας. Η εξοικονόμηση νερού πρέπει να καταστεί προτεραιότητα και, προς τον σκοπό αυτό, να διερευνηθούν όλες οι δυνατότητες βελτίωσης της αποδοτικότητας της χρήσης των υδάτινων πόρων. Η χάραξη πολιτικής πρέπει να βασίζεται σε σαφή **ιεράρχηση των υδάτινων πόρων**. Οι πρόσθετες υποδομές υδροδότησης πρέπει να θεωρούνται ως δυνατότητα επιλογής όταν έχουν εξαντληθεί οι υπόλοιπες, συμπεριλαμβανομένης της αποδοτικής πολιτικής τιμολόγησης του νερού και των οικονομικά αποδοτικών εναλλακτικών επιλογών. Πρέπει επίσης να ιεραρχηθούν οι υδάτινοι πόροι με γνώμονα την προτεραιότητα: είναι σαφές ότι πρώτη προτεραιότητα πρέπει πάντοτε να αποτελεί η δημόσια υδροδότηση, ώστε να εξασφαλίζεται η πρόσβαση σε επαρκή ποσότητα νερού.
- Η περαιτέρω **ενσωμάτωση** των σχετικών με το νερό προβληματισμών σε τομεακές πολιτικές που σχετίζονται με τους υδατικούς πόρους είναι υψίστης σημασίας παράγοντας για τη στροφή προς νοοτροπίες εξοικονόμησης υδάτινων πόρων. Οι επιτυχίες ενσωμάτωσης σε επίπεδο ΕΕ, καθώς και σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, παρουσιάζουν μεγάλες διακυμάνσεις από τον έναν τομέα στον άλλο. Σε γενικές γραμμές, διαπιστώνεται έλλειψη συνέπειας και, σε ορισμένες περιπτώσεις, παρατηρούνται ακόμη και αρνητικά αποτελέσματα στην προστασία των υδάτινων πόρων.
- Τέλος, για να αποδώσουν τα μέγιστα, τα μέτρα πολιτικής για τη λειψυδρία και τη ξηρασία πρέπει να βασίζονται σε **υψηλής ποιότητας γνώσεις και πληροφορίες** για την έκταση του προβλήματος και τις προβλεπόμενες τάσεις. Τα υφιστάμενα ευρωπαϊκά και εθνικά προγράμματα αξιολόγησης και παρακολούθησης δεν είναι ούτε ολοκληρωμένα, ούτε πλήρη. Ως εκ τούτου, αποτελεί εκ των ων ουκ άνευ προϋπόθεση η κάλυψη των γνωστικών κενών και η εξασφάλιση της συγκρισιμότητας των δεδομένων ανά την ΕΕ. Στο πλαίσιο αυτό, η έρευνα μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο με την παροχή νέων γνώσεων που θα συμβάλουν στην χάραξη πολιτικής.

⁴ Ecologic, «Report on EU water saving potential» (έκθεση για τις δυνατότητες δράσεις με στόχο την εξοικονόμηση νερού στην Ευρώπη), Ιούνιος 2007.

2. Η ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ: ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΔΡΑΣΗ

Από τις διαβουλεύσεις με τα ενδιαφερόμενα μέρη και την αναλογική εκτίμηση των επιπτώσεων που διενεργήθηκε με αφορμή την παρούσα ανακοίνωση, προέκυψε ότι μια ολοκληρωμένη προσέγγιση, βασισμένη σε συνδυασμό επιλογών, θα αποτελούσε την καταλληλότερη προσέγγιση για την αντιμετώπιση της λειψυδρίας και της ξηρασίας, έναντι εναλλακτικών επιλογών βασισμένων αποκλειστικά στην υδροδότηση ή σε οικονομικά μέσα.

Τους προσεχείς μήνες θα απαιτηθούν περαιτέρω οικονομικές και νομικές αναλύσεις για να προσδιοριστούν λεπτομερώς οι δυνατότητες, η εφικτότητα και το δυνατό χρονοδιάγραμμα καθεμιάς από τις εξεταζόμενες επιλογές. Πριν από τη θέσπιση οιασδήποτε προτεινόμενου μέτρου, πρέπει να διενεργείται εκτίμηση των επιπτώσεων.

2.1. Σωστή τιμολόγηση του νερού

Το πρόβλημα:

Η Επιτροπή προωθεί δραστήρια τη χρήση αγορακεντρικών μέσων σε περιβαλλοντικό πλαίσιο, όπως επισημαίνει η πρόσφατα εκδοθείσα Πράσινη Βίβλος για τα αγορακεντρικά μέσα⁵. Το υφιστάμενο νομικό πλαίσιο της ΟΠΥ παρέχει μεγάλες δυνατότητες αντιμετώπισης τόσο της λειψυδρίας όσο και της ξηρασίας, με τη βοήθεια - ακριβώς - τέτοιων μέσων. Παρά τις ειδικές απαιτήσεις της ΟΠΥ (άρθρο 9), τα οικονομικά μέσα δεν έχουν μέχρι τούδε χρησιμοποιηθεί ευρέως από τα κράτη μέλη. Οι πολιτικές τιμολόγησης που ενδεχομένως να φαίνονται ως άριστα σχεδιασμένες μπορούν να αποδειχθούν τελείως αναποτελεσματικές εάν το μεγαλύτερο μέρος του αντλούμενου νερού δεν αποτελεί καν το αντικείμενο μετρήσεων ή καταγραφής σε μητρώα εκ μέρους των αρχών. Η ΟΠΥ (άρθρο 11) απαιτεί την εφαρμογή συστηματικών ελέγχων της άντλησης υδάτων.

Δέοντα μέτρα:

Σε εθνικό επίπεδο, μέχρι το 2010:

- Τιμολόγηση του νερού μετά από ορθολογική οικονομική αξιολόγηση των χρήσεων του νερού και της τιμής του, με κατάλληλα κίνητρα για την αποδοτική χρήση των υδάτινων πόρων και με κατάλληλη συμβολή των διαφόρων χρήσεων του νερού στην ανάκτηση του κόστους των παρεχόμενων υδατικών υπηρεσιών, σύμφωνα με τις απαιτήσεις της ΟΠΥ. Πρέπει να θεσμοθετηθεί η αρχή «ο χρήστης πληρώνει», ανεξαρτήτως της προέλευσης του νερού. Τα νοικοκυριά, ωστόσο, θα πρέπει να έχουν πρόσβαση σε επαρκείς ποσότητες νερού, ανεξάρτητα από τους οικονομικούς πόρους που διαθέτουν.
- Ένταση των προσπαθειών για την θέση σε εφαρμογή υποχρεωτικών προγραμμάτων μέτρησης της κατανάλωσης σε όλους τους τομείς που χρησιμοποιούν νερό.
- Γενικότερα, διασφάλιση της πλήρους εφαρμογής της ΟΠΥ για να εξασφαλιστούν ή να ανακτηθούν αειφόροι υδάτινοι πόροι.

⁵ Πράσινη Βίβλος όσον αφορά τα αγορακεντρικά μέσα για το περιβάλλον και την εξυπηρέτηση αντίστοιχων πολιτικών επιδιώξεων, COM(2007) 140.

Ορθές πρακτικές

Στη Γαλλία, οι εκτοξευτές νερού πρέπει να είναι εφοδιασμένοι με συσκευές μέτρησης όποτε υπερβαίνουν τα κατώφλια άντλησης. Την περίοδο 2000-2003, τα ποσοστά εξοπλισμού ανήλθαν από 54% μέχρι και 71%, καλύπτοντας το 85% του συνόλου των αρδευόμενων εκτάσεων.

2.2. Αποδοτικότερη κατανομή του νερού και των σχετικών με το νερό χρηματοδοτικών πόρων

2.2.1. Βελτίωση του σχεδιασμού χρήσης γης

Το πρόβλημα:

Η οικονομική ανάπτυξη ορισμένων λεκανών απορροής ποταμών μπορεί να έχει αρνητικές επιπτώσεις στη διαθεσιμότητα υδάτινων πόρων. Πρέπει να επιδειχθεί ιδιαίτερη προσοχή στις λεκάνες απορροής ποταμών που αντιμετωπίζουν σχεδόν μόνιμη πίεση ή λειψυδρία. Οι υφιστάμενες πολιτικές της ΕΕ επέδρασαν αποσταθεροποιητικά στις ευαίσθητες ισορροπίες των εν λόγω λεκανών. Επί παραδείγματι, η ευρεία ανάπτυξη τουριστικών κέντρων σε ευπαθείς λεκάνες απορροής ποταμών, είχαν σημαντικές επιπτώσεις στους τοπικούς υδάτινους πόρους. Η γεωργία έχει επίσης σημαντικές επιπτώσεις, ιδίως σε σχέση με την άρδευση. Η υπερβολική άντληση υδάτων εξακολουθεί να αποτελεί πρόβλημα, μεταξύ άλλων επειδή ορισμένα κράτη μέλη δεν έχουν προχωρήσει σε πλήρη αποσύνδεση των ενισχύσεων. Οι διαδοχικές μεταρρυθμίσεις της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής (ΚΓΠ) και ειδικότερα η στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης συνέβαλαν ήδη στη βελτίωση της κατάστασης. Οι μελλοντικές προσαρμογές της ΚΓΠ και ο προβλεπόμενος για το 2008 «διαγνωστικός έλεγχος» θα μπορούσαν να αποτελέσουν ευκαιρία για να διερευνηθούν τρόποι περαιτέρω ενσωμάτωσης των σχετικών με την ποσότητα των υδάτων ζητημάτων στα σχετικά μέσα της ΚΓΠ. Στο πλαίσιο αυτό θα ήταν σκόπιμο, επί παραδείγματι, να εξεταστεί κατά πόσο η ΚΓΠ και ο «διαγνωστικός έλεγχος» του 2008 θα μπορούσαν να προωθήσουν την πλήρη αποσύνδεση των ενισχύσεων και την αύξηση της στήριξης που παρέχεται για τη διαχείριση των υδάτων στο πλαίσιο των προγραμμάτων αγροτικής ανάπτυξης. Θα είναι επίσης σκόπιμο να αναλυθεί ο αντίκτυπος της αυξημένης ζήτησης βιοκαυσίμων στη διαθεσιμότητα υδάτινων πόρων. Πρέπει να προσαρμοστεί το σύνολο της παραγωγής, συμπεριλαμβανομένων των αρδευόμενων καλλιεργειών και της παραγωγής βιομάζας, καθώς και όλες οι οικονομικές δραστηριότητες, στις τοπικά διαθέσιμες ποσότητες νερού. Πρόκειται για απαραίτητη προϋπόθεση ενός αειφόρου σχεδιασμού χρήσης γης στην Ευρώπη.

Λέοντα μέτρα:

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο:

- Η μεγαλύτερη σημασία που αποδίδεται στην αειφόρο γεωργία την τελευταία δεκαετία προσφέρει χρήσιμη βάση διαλόγου για τις πολιτικές που πρέπει να ασκηθούν ώστε να αυξηθεί η αειφορία της διαχείρισης των υδάτινων πόρων. Η πτυχή αυτή θα έχει ιδιαίτερη σημασία την περίοδο που θα προηγηθεί της υιοθέτησης των σχεδίων διαχείρισης των λεκανών απορροής ποταμών, το 2010.
- Περαιτέρω αξιολόγηση της σχέσης μεταξύ της ανάπτυξης βιοκαυσίμων και της διαθεσιμότητας υδάτινων πόρων.

Σε εθνικό επίπεδο:

- Εξασφάλιση της αυστηρής εφαρμογής της οδηγίας⁶ σχετικά με την στρατηγική περιβαλλοντική εκτίμηση σε όλους τους οικονομικούς τομείς. Τα κράτη μέλη οφείλουν να ενισχύσουν περαιτέρω τις οικείες εθνικές διαδικασίες και να μεριμνούν ώστε οι όροι στους οποίους υπόκεινται οι τελικές αποφάσεις να αποτρέπουν κάθε αρνητική περιβαλλοντική συνέπεια.
- Ενθάρρυνση των κρατών μελών στην κατεύθυνση του εντοπισμού των λεκανών απορροής ποταμών που αντιμετωπίζουν σχεδόν μόνιμη ή και μόνιμη πίεση ή λειψυδρία.
- Για τις εν λόγω λεκάνες απορροής ποταμών, θέσπιση του κατάλληλου κανονιστικού πλαισίου, ούτως ώστε να αποκατασταθεί μια αειφόρος ισορροπία. Η υιοθέτηση προγραμμάτων εθελοντικής συμμετοχής θα μπορούσε να έχει θετική συμβολή και πρέπει να προωθηθεί. Εάν τα αποτελέσματα είναι ανεπαρκή σε εξαιρετικά ευπρόσβλητες περιοχές, πρέπει να θεσπίζονται υποχρεωτικά μέτρα για την εξοικονόμηση νερού και για την αποδοτική χρήση των υδάτινων πόρων. Τελικά, όλα τα μέτρα θα ενσωματωθούν στα προγράμματα που υπάγονται στην ΟΠΥ.

Ορθές πρακτικές:

Στο πλαίσιο της σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για την καταπολέμηση της απερίμενη, η Ελλάδα δημοσίευσε εθνικό σχέδιο δράσης το οποίο προβλέπει ειδικά μέτρα για την αντιμετώπιση των ανισορροπιών μεταξύ προσφοράς και ζήτησης.

2.2.2. Χρηματοδότηση της ορθολογικής χρήσης του νερού

Το πρόβλημα:

Οι δυνατότητες ορθολογικής χρήσης του νερού στην ΕΕ δεν αξιοποιούνται πλήρως. Μολονότι η σχέση κόστος/απόδοση που τα χαρακτηρίζει είναι ευνοϊκή, ορισμένα μέτρα δεν λαμβάνονται λόγω της έλλειψης σχετικών χρηματοδοτικών πόρων.

Η αντιμετώπιση των συνεπειών της αλλαγής του κλίματος, και ιδίως της λειψυδρίας και της ξηρασίας, συγκαταλέγεται μεταξύ των προτεραιοτήτων της περιφερειακής πολιτικής της ΕΕ για την περίοδο 2007-2013. Το νέο νομοθετικό πλαίσιο προβλέπει επενδύσεις σε υποδομές σχετικές με τη διαχείριση των υδάτων (αποθήκευση, διανομή, επεξεργασία), καθαρές τεχνολογίες και τεχνολογίες για την ορθολογική χρήση του νερού, καθώς και μέτρα για την πρόληψη των κινδύνων.

Τα ευρωπαϊκά ταμεία και οι κρατικές ενισχύσεις παρέχουν σημαντικές δυνατότητες επίλυσης του εν λόγω προβλήματος, πλην όμως οι προϋπολογισμοί είναι, αναμφισβήτητα, ανεπαρκείς ώστε να καλύψουν δεόντως όλες τις πτυχές.

⁶ Οδηγία 2001/42/ΕΚ (ΕΕ L 197, 21.7.2001 σ. 30).

Επίσης, οι εθνικές προτεραιότητες μπορούν εν προκειμένω να λειτουργούν προς την αντίθετη κατεύθυνση, προωθώντας ως κύρια λύση την ανάπτυξη πρόσθετων υποδομών υδροδότησης, γεγονός που αντιβαίνει στη λογική της ιεράρχησης των χρήσεων του νερού και της ανάγκης στήριξης, κατά προτεραιότητα, των μέτρων που αποβλέπουν στην εξοικονόμηση νερού και στη διασφάλιση της ορθολογικής χρήσης του. Εξακολουθεί να είναι απαραίτητο να εξασφαλίζεται ότι οι χρηματοδοτήσεις συναρτώνται ικανοποιητικά με ανεξάρτητες και ex ante αποδείξεις της πλήρους εφαρμογής μέτρων εξοικονόμησης νερού και διασφάλισης της ορθολογικής χρήσης του, την αποτελεσματική πολιτική τιμολόγησης του νερού και τη μέτρηση της κατανάλωσής του, τις ελάχιστες επιδόσεις των δημόσιων δικτύων υδροδότησης ή την ανάκτηση του κόστους των έργων από τους ενδιαφερόμενους καταναλωτές νερού. Επίσης, τα εθνικά μέτρα στήριξης πρέπει να ανταποκρίνονται πλήρως στους κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις, κατά περίπτωση.

Δέοντα μέτρα:

Σε επίπεδο ΕΕ:

- Περαιτέρω επεξεργασία των κοινοτικών κατευθυντηρίων γραμμών της για τις υδατικές υποδομές και, στο πλαίσιο των πολιτικών που αφορούν την αγροτική και περιφερειακή ανάπτυξη, εξέταση της ανάγκης να σημειωθεί περαιτέρω πρόοδος όσον αφορά τη θέσπιση περιβαλλοντικών προϋποθέσεων συναρτώμενων με την αποδοτική διαχείριση του νερού, προτού καταστεί δυνατή η χρηματοδότηση κάθε επιπλέον εξοπλισμού ή υποδομής υδροδότησης.
- Διερεύνηση τρόπων βελτίωσης και επέκτασης της συμβολής των τομεακών πολιτικών στην αποδοτική διαχείριση του νερού, με τη χρήση των σχετικών κονδυλίων για την προώθηση της αποτελεσματικής παροχής περιβαλλοντικών υπηρεσιών εκ μέρους των καταναλωτών νερού.

Σε εθνικό επίπεδο:

- Εξασφάλιση της αποδοτικής χρήσης των κοινοτικών και εθνικών χρηματοδοτικών πόρων για τη βελτίωση της διαχείρισης της ζήτησης νερού, ιδίως μέσω μέτρων προσαρμογής, αειφόρων πρακτικών, μεγαλύτερης εξοικονόμησης νερού, συστημάτων παρακολούθησης και προσαρμοσμένων μέσων διαχείρισης των κινδύνων.
- Ανάπτυξη φορολογικών κινήτρων για την προαγωγή συστημάτων και πρακτικών που ευνοούν μια αποδοτικότερη χρήση του νερού, ιδίως στις φτωχές σε υδάτινους πόρους περιοχές, λαμβάνοντας υπόψη το κοινωνικό πλαίσιο και τις ενδεχόμενες ανομοιομορφίες μεταξύ των διαφόρων περιφερειών.

Ορθές πρακτικές:

Η Κύπρος υιοθέτησε μέτρα διατήρησης σε επίπεδο νοικοκυριού, ενθαρρύνοντας την αξιοποίηση των οικιακών λυμάτων («γκρίζου νερού») (νερού που προέρχεται από το πλύσιμο και από τα πλυντήρια) για το πότισμα κήπων και τις τουαλέτες, πρακτική που επέτρεψε τη μείωση της κατανάλωσης νερού ανά κάτοικο μέχρι και κατά 40%. Το 2007, οι κυβερνητικές επιχορηγήσεις καλύπτουν το 75% του κόστους του συστήματος.

Στη Γερμανία, το ένα πέμπτο των μεγαλύτερων πόλεων στηρίζουν τη συλλογή των ομβρίων υδάτων από δεκαετίας και πλέον, με στόχο τον εξοπλισμό του 15% των κτηρίων μέχρι το 2010.

2.3. Βελτίωση της διαχείρισης των κινδύνων ξηρασίας

2.3.1. Επεξεργασία σχεδίων διαχείρισης των κινδύνων ξηρασίας

Το πρόβλημα:

Λόγω της αύξησης των κρουσμάτων ξηρασίας που παρατηρήθηκε τα τελευταία χρόνια, ορισμένα κράτη μέλη εγκατέλειψαν τη διαχείριση κρίσεων και στράφηκαν στη διαχείριση των κινδύνων ξηρασίας. Τα κατόπιν της εν λόγω στροφής μέτρα έχουν, συχνά, ως αποτέλεσμα την κατάρτιση συνολικών σχεδίων διαχείρισης των κινδύνων ξηρασίας, με χαρτογράφηση των περιοχών που διαθέτουν ελάχιστους υδάτινους πόρους, καθορισμό των επιπέδων συναγερμού, των συστημάτων προειδοποίησης κλπ. Η ΟΠΥ διαθέτει την αναγκαία ευελιξία για την επεξεργασία ειδικών σχεδίων διαχείρισης της ξηρασίας σε συγκεκριμένες λεκάνες απορροής ποταμών.

Δέοντα μέτρα:

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο:

Ενθάρρυνση της ανταλλαγής πληροφοριών και βέλτιστων πρακτικών σχετικά με τη διαχείριση των κινδύνων ξηρασίας. Καθορισμός μεθοδολογιών για τη θέσπιση των κατωφλίων ξηρασίας και χαρτογράφηση των φαινομένων ξηρασίας. Διατύπωση συστάσεων μέχρι τα τέλη του 2008.

Σε εθνικό επίπεδο:

- Κατάρτιση, μέχρι το 2009, ειδικών σχεδίων διαχείρισης της ξηρασίας σε συμπληρωματική βάση έναντι των σχεδίων διαχείρισης των λεκανών απορροής ποταμών, στις περιπτώσεις που αυτό κρίνεται αναγκαίο, σύμφωνα με τις διατάξεις της ΟΠΥ (άρθρο 13 παράγραφος 5).

Ορθές πρακτικές:

Η Ισπανία και οι Κάτω Χώρες έχουν ήδη θέσει σε εφαρμογή εθνικά σχέδια αντιμετώπισης των κινδύνων ξηρασίας.

Το δίκτυο ευρωπαϊών εμπειρογνομών που συνεστήθη στο πλαίσιο της κοινής στρατηγικής για την εφαρμογή της ΟΠΥ επεξεργάζεται σχέδια διαχείρισης της ξηρασίας. Ένα πρώτο εργαστήριο για το θέμα αυτό πραγματοποιήθηκε με πρωτοβουλία της Ισπανίας τον Ιούνιο του 2007.

2.3.2. Σύσταση παρατηρητηρίου και συστήματος έγκαιρης προειδοποίησης για τα φαινόμενα ξηρασίας

Το πρόβλημα:

Η Επιτροπή διαμορφώνει ένα ευρωπαϊκό παρατηρητήριο για τη ξηρασία, το οποίο θα βελτιώσει τις εν προκειμένω γνώσεις. Επίσης, τα αποτελεσματικά συστήματα συναγερμού αποτελούν μια βασική συνιστώσα της διαχείρισης των κινδύνων. Ως εκ τούτου, θα ακολουθήσει η σύσταση συστήματος έγκαιρης προειδοποίησης για να βελτιωθεί η ετοιμότητα των αρμοδίων αρχών για την αντιμετώπιση των φαινομένων ξηρασίας. Το σύστημα αυτό θα ενσωματώσει τα σχετικά δεδομένα και ερευνητικά αποτελέσματα, την παρακολούθηση των φαινομένων ξηρασίας, τον εντοπισμό τους και τις προβλέψεις σε διαφορετικές χωρικές κλίμακες (αρχίζοντας από τις τοπικές και περιφερειακές δραστηριότητες και τελειώνοντας σε συνολική ηπειρωτική ανασκόπηση σε επίπεδο ΕΕ) και θα επιτρέψει την εκτίμηση μελλοντικών συμβάντων.

Δέοντα μέτρα:

Σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο:

- Μέχρι το 2012 το αργότερο, κατάρτιση πρωτοτύπων και θέσπιση διαδικασιών εφαρμογής για τη λειτουργία του ευρωπαϊκού παρατηρητηρίου ξηρασίας και του συστήματος έγκαιρης προειδοποίησης.

Ορθές πρακτικές:

Στο πλαίσιο της σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για την αντιμετώπιση της απερίμενη, η Σλοβενία φιλοξενεί κέντρο διαχείρισης της ξηρασίας για την νοτιανατολική Ευρώπη, το οποίο ασχολείται με την ετοιμότητα όσον αφορά την αντιμετώπιση φαινομένων ξηρασίας, την παρακολούθηση, τις προβλέψεις και τη διαχείρισή τους.

Στο πλαίσιο του πέμπτου προγράμματος-πλαισίου προτάθηκε η σύσταση ευρωπαϊκού κέντρου για τη ξηρασία. Πρόκειται για εικονικό κέντρο γνώσεων που προωθεί τη συνεργασία και τη δημιουργία δυναμικότητας μεταξύ των επιστημόνων και της κοινότητας των χρηστών, βελτιώνοντας έτσι την ετοιμότητα και την προσαρμοστικότητα της κοινωνίας στην ξηρασία.

2.3.3. Περαιτέρω βελτιστοποίηση της χρήσης του ταμείου αλληλεγγύης της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του ευρωπαϊκού μηχανισμού πολιτικής προστασίας

Το πρόβλημα:

Μέχρι στιγμής, τα κράτη μέλη που επλήγησαν από σοβαρή ξηρασία δεν έχουν ποτέ υποβάλει αίτηση συνδρομής στο πλαίσιο του ταμείου αλληλεγγύης της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΤΑΕΕ). Ούτε, εξάλλου, ζήτησαν την παρέμβαση της πολιτικής προστασίας για την επείγουσα προμήθεια υδάτινων πόρων.

Ληπτέα μέτρα:

Σε επίπεδο ΕΕ:

- Επιβεβαίωση της ετοιμότητας της Επιτροπής για τη διεξοδική εξέταση κάθε αίτησης κράτους μέλους που έχει πληγεί σοβαρά από ξηρασία, για στήριξη από το ΤΑΕΕ, επιβεβαιώνοντας παράλληλα ότι η αίτηση δεν συνιστά έμμεση απόρροια ανορθολογικής διαχείρισης των υδάτινων πόρων και ότι υφίστανται κατάλληλα σχέδια διαχείρισης ξηρασίας.
- Εξέταση, στο πλαίσιο του σχετικού με το ΤΑΕΕ κανονισμού, της ανάγκης επίτευξης περαιτέρω προόδου όσον αφορά τον καθορισμό των κριτηρίων και των επιλέξιμων ενεργειών, ώστε να μπορεί το ταμείο αλληλεγγύης να ανταποκρίνεται καλύτερα στα φαινόμενα ξηρασίας.
- Ο **μηχανισμός πολιτικής προστασίας** θα εξετάσει όλες τις δυνατότητες ενσωμάτωσης των προβλημάτων ξηρασίας στα μελλοντικά ετήσια προγράμματα εργασίας. Ένας στόχος θα συνίσταται στον καθορισμό όλων των δυνατοτήτων συνδρομής σε περίπτωση σοβαρής ξηρασίας που έχει συνέπειες όπως οι δασικές πυρκαγιές, και στην βέλτιστη δυνατή χρήση και συμπλήρωση των περιορισμένων διαθέσιμων πόρων.
- Η ομάδα εμπειρογνομόνων της πολιτικής προστασίας για τα συστήματα έγκαιρης προειδοποίησης θα κληθεί να διαμορφώσει προσέγγιση για τη βελτίωση της χρήσης του συστήματος έγκαιρης προειδοποίησης της επικείμενης έλευσης ξηρασίας σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο και να προκαταλάβει τυχόν προπαρασκευαστικές δράσεις πολιτικής προστασίας.

2.4. Μελέτη πρόσθετων υποδομών υδροδότησης

Το πρόβλημα:

Στις περιοχές όπου έχουν ληφθεί προληπτικά μέτρα σε συνάρτηση με την ιεράρχηση των δυνατών λύσεων (από την εξοικονόμηση νερού μέχρι την πολιτική τιμολόγησης του νερού και εναλλακτικές λύσεις) και έχει συνεκτιμηθεί δεόντως η σχέση κόστος / όφελος, καθώς και εκεί όπου η ζήτηση συνεχίζει να υπερβαίνει την προσφορά υδάτινων πόρων, μπορεί να αντιμετωπιστεί, υπό ορισμένες περιστάσεις, το ενδεχόμενο δημιουργίας πρόσθετων υποδομών υδροδότησης, ως εναλλακτικής δυνατότητας μετριασμού των επιπτώσεων των σοβαρών φαινομένων ξηρασίας.

Υπάρχουν πολλοί τρόποι δημιουργίας πρόσθετων δομών υδροδότησης, όπως, επί παραδείγματι, η αποθεματοποίηση επιφανειακών ή υπογείων υδάτων, οι μεταφορές υδάτινων πόρων ή η προσφυγή σε εναλλακτικές πηγές.

Η κατασκευή νέων φραγμάτων για σκοπούς υδροδότησης και οι μεταφορές υδάτινων πόρων διέπονται από την ευρωπαϊκή νομοθεσία. Η διακοπή ροής ή οι μεταφορές υδάτινων μαζών τροποποιούν, αναπόφευκτα, την κατάσταση των υδατικών συστημάτων και υπόκεινται, ως εκ τούτου, σε ειδικά και αυστηρά κριτήρια. Επιπροσθέτως, τα μεγάλης κλίμακας έργα προκαλούν, συχνά, συγκρούσεις κοινωνικών και πολιτικών συμφερόντων μεταξύ των φορέων στις λεκάνες παροχής και στις λεκάνες υποδοχής, γεγονός που υποσκάπτει την αειφορία τους.

Στην Ευρώπη καθίστανται ολοένα και ελκυστικότερες εναλλακτικές λύσεις όπως είναι η αφαλάτωση ή η επαναχρησιμοποίηση λυμάτων. Κάθε οριστική θέση της Επιτροπής, σχετικά με τις εν λόγω επιλογές πρέπει να στηρίζεται σε νέες μελέτες για την εκτίμηση των κινδύνων και των επιπτώσεων, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαίτερες βιογεωγραφικές συνθήκες των κρατών μελών και των περιφερειών.

Δέοντα μέτρα:

Σε επίπεδο ΕΕ:

- Μέχρι τα τέλη του 2008, η Επιτροπή καλείται να προβεί σε εκτίμηση όλων των εναλλακτικών επιλογών.

Σε εθνικό επίπεδο:

- Να εξασφαλιστεί ότι όλες οι αρνητικές επιπτώσεις που συνδέονται με οιαδήποτε πρόσθετη υποδομή υδροδότησης, όπως είναι τα φράγματα ή οι εγκαταστάσεις αφαλάτωσης, λαμβάνονται πλήρως υπόψη στην περιβαλλοντική εκτίμηση. Για να αποφευχθεί κάθε είδους ασυμβατότητα, πρέπει να ληφθούν πλήρως υπόψη οι τυχόν τροποποιήσεις λόγω αλλαγής του κλίματος, καθώς και οι στόχοι της ενεργειακής πολιτικής για την Ευρώπη.

Ορθές πρακτικές:

Εκτελούνται προγράμματα έρευνας όπως τα MEDINA⁷ και MEDESOL⁸ (6^ο πρόγραμμα πλαίσιο έρευνας), για να ελαχιστοποιηθούν οι ποσότητες άλμης ή να μειωθεί η ενεργειακή κατανάλωση σε περίπτωση αφαλάτωσης.

2.5. Προώθηση των τεχνολογιών και πρακτικών που προάγουν την αποδοτική χρήση των υδάτινων πόρων

Το πρόβλημα:

Όλοι οι οικονομικοί κλάδοι οφείλουν να συνεχίσουν την ανάπτυξη τεχνολογιών και πρακτικών που επιτρέπουν την αποδοτική χρήση των υδάτινων πόρων. Η αποδοτική χρήση του νερού έχει ακόμη σημαντικά περιθώρια βελτίωσης στην ΕΕ. Σε ορισμένες περιοχές, θα μπορούσαν να εξοικονομηθούν ποσότητες νερού μέχρι και 30% αυτών που καταναλίσκονται στα κτήρια⁹. Σε ορισμένες πόλεις, οι διαρροές στα δημόσια δίκτυα υδροδότησης μπορούν να υπερβούν το 50%. Ανάλογες σπατάλες νερού έχουν καταγραφεί στα αρδευτικά δίκτυα. Πέρα από τη βελτίωση των τεχνολογιών, η επικαιροποίηση των πρακτικών διαχείρισης των υδάτινων πόρων αποτελεί ένα αναγκαίο μέσο σε όλους τους τομείς στους οποίους χρησιμοποιούνται μεγάλες ποσότητες νερού (επί παραδείγματι στη γεωργία, τη μεταποίηση ή τον τουρισμό).

⁷ MEDINA: Membrane based desalination: an integrated approach (αφαλάτωση μέσω μεμβράνης: μια ολοκληρωμένη προσέγγιση).

⁸ MEDESOL: Seawater desalination by innovative solar-powered membrane distillation system (αφαλάτωση του θαλάσσιου νερού με καινοτόμο σύστημα απόσταξης μέσω μεμβράνης με τη βοήθεια της ηλιακής ενέργειας).

⁹ Ecologic, Ιούνιος 2007.

Δέοντα μέτρα:

Σε επίπεδο ΕΕ:

- Εξέταση του ενδεχομένου διαμόρφωσης προτύπων για τις συσκευές που χρησιμοποιούν νερό, όπως τα αρδευτικά συστήματα και άλλα γεωργικά μηχανήματα που καταναλώνουν ενέργεια.
- Εξέταση του ενδεχομένου κατάρτισης νομοθεσίας που θα καλύπτει τα προϊόντα που δεν καταναλώνουν ενέργεια, συμπεριλαμβανομένων των συσκευών που χρησιμοποιούν νερό (βρύσες, «τηλέφωνα» ντους, τουαλέτες).
- Συνεκτίμηση των κριτηρίων αποδοτικής χρήσης του νερού στα πρότυπα επιδόσεων που αφορούν τα κτήρια, κατά την εναρμόνιση των αξιολογήσεων του κύκλου ζωής και των περιβαλλοντικών δηλώσεων προϊόντων.
- Εξέταση του ενδεχομένου της κατάρτισης νέας οδηγίας, παρόμοιας με εκείνη που έχει ως αντικείμενο την ενεργειακή απόδοση των κτηρίων¹⁰, η οποία θα διαλαμβάνει τις επιδόσεις του κτηρίου υπό το πρίσμα της κατανάλωσης νερού. Θα μπορούσε να καλύπτει τις βρύσες, τα «τηλέφωνα» ντους και τις τουαλέτες, την συλλογή των ομβρίων υδάτων και την επαναχρησιμοποίηση του «γκρίζου νερού» (λυμάτων).
- Συνεκτίμηση της δυνατότητας υιοθέτησης δείκτη επιδόσεων σχετικού με τη χρήση του νερού, στην αναθεώρηση του κανονισμού EMAS, που θα προταθεί από την Επιτροπή. Επιδίωξη, σταδιακά, της ενδεχόμενης πιστοποίησης όλων των κτηρίων των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων, κατά τη διάρκεια των επομένων ετών.
- Ενθάρρυνση προωθημένων ερευνών σχετικά με την προσαρμογή των οικονομικών δραστηριοτήτων στη λειψυδρία και στη ξηρασία, την αποδοτική χρήση του νερού και τα μέσα λήψης αποφάσεων.

Σε εθνικό επίπεδο:

- Ενθάρρυνση της υιοθέτησης υποχρεωτικών επιδόσεων για τα νέα κτήρια και για τα δημόσια και ιδιωτικά δίκτυα, με συστήματα κυρώσεων για τις περιπτώσεις αδικαιολόγητων διαρροών.

Σε επίπεδο ΕΕ και σε εθνικό επίπεδο:

- Εθελοντικές συμφωνίες με όλους τους οικονομικούς κλάδους που χρειάζονται νερό (κατασκευαστές, διαχειριστές κτηρίων, μεταποιητές, τουριστικούς επιχειρηματίες, γεωργούς, τοπικές αρχές) για τον σχεδιασμό φιλικότερων προς το περιβάλλον προϊόντων, κτηρίων, δικτύων και για την υιοθέτηση πρακτικών που σέβονται περισσότερο το περιβάλλον.

¹⁰ Οδηγία 2002/91/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2002, για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων.

Ορθές πρακτικές:

Στην Ισπανία, σε πολλές πόλεις δρομολογήθηκαν προκαταληπτικά προγράμματα με στόχο την εξοικονόμηση νερού, τα οποία απέδωσαν σημαντικά αποτελέσματα. Το 1997, η Σαραγόσσα εγκαινίασε ένα συνολικό πρόγραμμα στηριζόμενο σε σύγχρονες υδραυλικές συσκευές και εξοπλισμούς, στη θέσπιση της μέτρησης της κατανάλωσης νερού και στην ευαισθητοποίηση του κοινού. Η εφαρμογή του προγράμματος είχε ως αποτέλεσμα την εξοικονόμηση 1,2 δισεκατομμυρίων λίτρων νερού ετησίως, με αποτέλεσμα να παρουσιάζει σήμερα η Σαραγόσσα τη χαμηλότερη κατανάλωση νερού ανά κάτοικο και ανά ημέρα σε ολόκληρη την Ισπανία (96 λίτρα/άτομο/ημέρα).

2.6. Προαγωγή μιας νοοτροπίας για την εξοικονόμηση νερού στην Ευρώπη

Το πρόβλημα:

Η διαμόρφωση μιας υπεύθυνης νοοτροπίας εις ότι αφορά την εξοικονόμηση νερού και την ορθολογική χρήση των υδάτινων πόρων απαιτεί μια πολιτική ενεργού ευαισθητοποίησης, στην οποία πρέπει να στρατευθούν όλοι οι συντελεστές που διαδραματίζουν κάποιο ρόλο στον τομέα του νερού. Η ενημέρωση, η εκπαίδευση και η κατάρτιση αποτελούν τομείς δράσεων προτεραιότητας.

Ολοένα και περισσότερο, οι καταναλωτές ζητούν ενημέρωση για τους τρόπους χρήσης του νερού σε όλα τα στάδια των βιομηχανικών ή γεωργοβιομηχανικών προτύπων. Η επισήμανση αποτελεί ένα αποτελεσματικό μέτρο παροχής στοχοθετημένων πληροφοριών στο κοινό, σχετικά με την αποδοτική χρήση του νερού και τις αειφόρες πρακτικές διαχείρισής του. Πρέπει να ενθαρρυνθεί η εμπορία ολοένα και αποδοτικότερων συσκευών ή προϊόντων «που σέβονται τους υδάτινους πόρους».

Σύμφωνα με την εταιρική κοινωνική ευθύνη (Corporate Social Responsibility -CSR), οι οικονομικοί φορείς που συμμετέχουν σε συστήματα ποιότητας ή πιστοποίησης θα πρέπει να παροτρύνονται να προάγουν τα προϊόντα τους βάσει αποδείξεων ορθολογικής χρήσης του νερού.

Δέοντα μέτρα:

Σε επίπεδο ΕΕ:

- Διερεύνηση, από κοινού με την ευρωπαϊκή επιχειρηματική συμμαχία για την εταιρική κοινωνική ευθύνη (CSR), της δυνατότητας δρομολόγησης σχετικής πρωτοβουλίας για την ορθολογική χρήση του νερού.
- Προώθηση της υπαγωγής κανόνων σχετικών με τη διαχείριση του νερού στα υφιστάμενα και μελλοντικά συστήματα ποιότητας και πιστοποίησης.
- Διερεύνηση της δυνατότητας επέκτασης των υφιστάμενων συστημάτων κοινοτικής επισήμανσης, εφόσον είναι αναγκαίο, για να προωθηθούν τα συστήματα που ευνοούν την ορθολογική χρήση του νερού και τα προϊόντα χαμηλής κατανάλωσης υδάτινων πόρων.

Σε εθνικό επίπεδο:

- Περαιτέρω ενθάρρυνση της επεξεργασίας εκπαιδευτικών προγραμμάτων, συμβουλευτικών υπηρεσιών, ανταλλαγών βέλτιστων πρακτικών και επικοινωνιακών εκστρατειών με ευρείς στόχους, εστιασμένων στα προβλήματα που σχετίζονται με την ποσότητα των υδάτινων πόρων.

Ορθές πρακτικές:

Το καλοκαίρι του 2006, η Γαλλία εγκαινίασε εθνική επικοινωνιακή εκστρατεία με τίτλο «Θα υπάρχει αρκετό νερό για όλο τον κόσμο»; Η εκστρατεία αυτή, η οποία βασιζόταν σε ραδιοφωνικά ή τηλεοπτικά σποτ, ενθάρρυνε τις ατομικές προσπάθειες εξοικονόμησης νερού. Το κοινό θεώρησε ότι τα μηνύματα ήταν πειστικά. Το 88% δήλωσε ότι στη συνέχεια κατέβαλε προσπάθειες εξοικονόμησης νερού.

2.7. Βελτίωση των γνώσεων και συγκέντρωση δεδομένων

2.7.1. Σύστημα πληροφοριών σχετικά με τη λειψυδρία και τη ξηρασία ανά την Ευρώπη

Το πρόβλημα:

Για τη λήψη αποφάσεων, σε όλα τα επίπεδα, είναι απαραίτητο να υπάρχουν αξιόπιστες πληροφορίες σχετικές με την έκταση και τις επιπτώσεις της λειψυδρίας και της ξηρασίας. Είναι αναγκαίο να υιοθετηθούν κοινοί ορισμοί, ώστε να εξασφαλιστεί η συνέπεια των δεδομένων σε επίπεδο ΕΕ. Το προσφάτως δημοσιευθέν «Σύστημα πληροφοριών σχετικά με το νερό για την Ευρώπη» (Water Information System for Europe (WISE)¹¹ παρέχει το ιδεώδες πλαίσιο ενσωμάτωσης και κυκλοφορίας τέτοιου είδους πληροφοριών.

Δέοντα μέτρα:

- Ετήσια ευρωπαϊκή αξιολόγηση, βασισμένη σε δείκτες που συνιστούν απόρροια κοινής συμφωνίας και σε δεδομένα που διαβιβάζονται σε ετήσια βάση από τα κράτη μέλη και τα ενδιαφερόμενα μέρη στην Επιτροπή ή στον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Περιβάλλοντος.
- Πλήρη αξιοποίηση των υπηρεσιών της πρωτοβουλίας GMES (παγκόσμια παρακολούθηση του περιβάλλοντος και της ασφάλειας) για την παροχή δορυφορικών δεδομένων και εργαλείων παρακολούθησης ικανών να συμβάλουν στη χάραξη πολιτικών για τα ύδατα, στο σχεδιασμό χρήσεων γης και στη βελτίωση των αρδευτικών πρακτικών.

¹¹ <http://water.europa.eu>

2.7.2. Ευκαιρίες όσον αφορά την έρευνα και την τεχνολογική ανάπτυξη

Το πρόβλημα:

Η στήριξη, ο συντονισμός και η διάδοση των κοινοτικών και εθνικών ερευνητικών προσπαθειών θα επιτρέψει μια καλύτερη αντιστοίχιση μεταξύ των ερευνητικών αναγκών και της εν προκειμένω προσφοράς στην κοινωνία, συμπεριλαμβανομένων των επαγγελματιών και των αρμοδίων για τη χάραξη πολιτικής. Θα πρέπει να συντονιστούν το LIFE+ και τα διασυνοριακά προγράμματα στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού μέσου γειτονίας και εταιρικής σχέσης (European Neighbourhood and Partnership Instrument - ENPI) όσον αφορά τα κρούσματα λειψυδρίας και ξηρασίας. Θα πρέπει να επιδιωχθούν εν προκειμένω συνέργειες μεταξύ πολιτικής και έρευνας.

Ληπτέα μέτρα

- Διάδοση των αποτελεσμάτων των ερευνών σχετικά με τα προβλήματα λειψυδρίας και ξηρασίας και διευκόλυνση της χρήσης και εκμετάλλευσης των αποτελεσμάτων.
- Διερεύνηση, ενίσχυση και προώθηση των ερευνητικών και τεχνολογικών δραστηριοτήτων στο πεδίο αυτό, ιδίως δε της σύστασης δικτύου, χάρη στις δυνατότητες που μπορεί να προσφέρει το έβδομο κοινοτικό πρόγραμμα-πλαίσιο έρευνας. Τα αποτελέσματα της εν λόγω έρευνας μπορούν να αρχίσουν να αξιοποιούνται και να ενσωματωθούν στις σχετικές πολιτικές μέχρι το 2009.

3. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το πρόβλημα της λειψυδρίας και της ξηρασίας πρέπει να αντιμετωπιστεί ως ζωτικής σημασίας περιβαλλοντικό πρόβλημα αλλά και ως προϋπόθεση για την αιεφόρο ανάπτυξη στην Ευρώπη. Τη στιγμή που η ΕΕ επιδιώκει να τονώσει και να αναζωογονήσει την οικονομία της και να συνεχίσει να διαδραματίζει πρωτοπόρο ρόλο στην αντιμετώπιση της αλλαγής του κλίματος, η κατάρτιση μιας αποτελεσματικής στρατηγικής σε ό,τι αφορά την ορθολογική χρήση των υδάτινων πόρων μπορεί να αποτελέσει πολύτιμη συμβολή.

Η παρούσα ανακοίνωση εκθέτει μια πρώτη δέσμη επιλογών πολιτικής, με στόχο την έναρξη ευρύτατου διαλόγου για τους τρόπους προσαρμογής στη λειψυδρία και στη ξηρασία, δύο φαινόμενα τα οποία είναι πολύ πιθανόν να επιδεινωθούν με την επερχόμενη αλλαγή του κλίματος. Οι προτεινόμενες στην ανακοίνωση λύσεις θα μπορούσαν ήδη να αρχίσουν να αποδίδουν σε βραχυπρόθεσμη βάση. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή θεωρεί ότι πρέπει να καταβληθούν περαιτέρω προσπάθειες ώστε να θεσπιστούν ταχύτατα τα εν λόγω μέτρα σε επίπεδο ΕΕ. Εν προκειμένω, είναι σημαντικό να συνεκτιμηθεί η σημασία των πλέων πρόσφατων ερευνητικών αποτελεσμάτων για τη χάραξη πολιτικής. Η Επιτροπή θα εξετάσει την σημειούμενη πρόοδο όσον αφορά την επίτευξη των καθορισμένων κατευθύνσεων και θα υποβάλει έκθεση στο Συμβούλιο και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Η έκθεση θα υποβληθεί στο πλαίσιο φόρουμ των ενδιαφερομένων μερών, το οποίο θα πραγματοποιηθεί το 2008.

Βάσει των συζητήσεων σχετικά με την εν λόγω ανακοίνωση στο Συμβούλιο Υπουργών – αρχής γενομένης με το άτυπο Συμβούλιο Περιβάλλοντος την 1η Σεπτεμβρίου 2007 - και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, καθώς και των αποτελεσμάτων της προαναφερθείσας έκθεσης, η Επιτροπή θα εξετάσει τις πρωτοβουλίες και τα μέτρα που θα ακολουθήσουν τα προσεχή έτη.